

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istorìa

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

XLI. De aedificatione Ecclesiae apud Bethleem, & in monte olivarum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ.

Ἐμφρασις ἡμισφαιρίου καὶ κίβων δώδωνα καὶ κρατήρων.

Τούτων δ' ἀντικεῖν, τὸ κεφάλαιον τε παν- τὸς ἡμισφαιρίου ἦν, ἐπ' ἀκρῆς τε βασι- λεύε ἐντεταμένον ὃ δὴ δωκαίδεκα κίονες ἐ- ξήφανε, τοῖς τε σωτήρῳ Ἀποστόλοις ἰσά- ρημοι, καὶ ἑρσι μεγίστοις δὲ δούρα πεποτη- μένοι τὰς κορυφὰς κοσμημένοι καὶ δὴ βα- σιλεὺς αὐτὸς ἀνάθημα κάλλιστον ἐποιεῖτο τῷ αὐτῷ Θεῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

Ἐμφρασις μεσαυλίου καὶ ἐξισφῶν καὶ προτύλων.

Ἐθεν ὃ προγιόντων ἑπὶ τὰς πρῶτῃς νεῶς κειμήλια εἰσόδους, αἶθριον διελαμβάνει. ἦσαν ὃ ἐνταυτοῖς παρ' ἑκάτερα, καὶ αὐτὴ πρῶ- τη, σὺν τῷ ἑπὶ ταύτῃ, καὶ ἐπὶ πᾶσιν αἰαυλίοις πύλαι μετ' αὐτῆς ἐπ' αὐτῆς μέσης πλατείας ἀγορᾶς, τὰ τε παντὸς πρῶτα φιλοκα- λῶς ἠοκημένα, τοῖς τὴν ἐκτὸς πορείαν ποικι- μένοις ἀσπληνικὴν παρεῖχον τὴν τῷ ἑνδὸν ἐσομένῳ θέαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

Περὶ πλείων ἀναθημάτων.

Τοῦ δὲ μὲν ὄντων νεῶν, σωτηρίως ἀνασά- σεως ἐναργῆς ἀνίστη μαρτύριον βασι- λεύε, πικρὰ καὶ βασιλικὴ καὶ αἰσθητὸν σύμ- πασα καλὰ φαιδρῶνα· ἐπόσμη δ' αὐτὸν ἀληγῆτοις κάλλεσι πλείων ὄσων ἀναθημά- των, χρυσοῦ καὶ δούρα καὶ λίθων πολυτελῶν ἐν διαλαπῆσαις ὑλαῖς ὄντων καὶ μέρῳ ἑπὶ- σκεδῶν φιλοδέχων ἐργασμένῳ, μεγέθει τε καὶ πλείω καὶ ποικιλίαις, ἡ ὁλοῦ νῦν ἐπεξίεναι τῷ λόγῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'.

Περὶ οἰκισμῶν ἐκκλησιῶν ἐν Βηθλέεμ, καὶ τῷ ὄρει ὀλιβάρων.

Ἀπαιτῶν ἡ ἐνταυτοῖς χώρας ἐτέρας ἀδυσὶν ἀντιοῖς μυστικοῖς τεύμημένας, πικρὰς καὶ ταύτας φιλοδομίαις ἐπόσμη. τῷ μὲν τῆς πρῶτης τῷ σωτήρῳ Θεοφανείας ἀντιοῦ, ἐνθα δὴ καὶ τῆς ἐνσάραξ ἡρέσεως ἰσπίτη, τὰς καλλίπλους νέμων ἡμῶν. τῷ δὲ τῆς εἰς ἑρῶνας ἀναλήψεως τὴν ἐπὶ τῆς ἀκρω-

A CAPUT XXXVIII.

Descriptio hemisphaerii, & duodecim columnarum cum crateribus.

Regione harum portarum erat hemisphaerium, quod totius operis caput est: usque ad culmen ipsius basilicæ protentum. Cingebatur id duodecim columnis, pro numero sanctorum Servatoris nostri Apostolorum. Quorum capita maximis crateribus argenteis erant ornata: quos Imperator tanquam pulcherrimum donarium Deo suo dicaverat.

B CAPUT XXXIX.

Descriptio atrii, exhedrarum & vestibulorum.

Hinc ad eos aditus qui ante templum sunt progredientibus, arcam interposuit. Erant autem in eo loco primum atrium, deinde porticus ad utrumque latus, ac postremo portæ atrii. Post has totius operis vestibula in ipsa media platea in qua forum est rerum venalium, ambitioso cultu exornata, iter forinsecus agentibus, aspectum earum rerum quæ intus cernebantur non sine quodam stupore exhibebant.

C CAPUT XL.

De numero donariorum.

Hic igitur templum tanquam salutiferæ resurrectionis testimonium Imperator extruxit, & magnifico planæque regio apparatu decoravit. Nec dici potest, quot quantisque ornamentis ac donariis, partim ex auro & argento, partim ex gemmis, illud diversimodè venustavit. Quorum apparatus summo artificio elaboratum, & magnitudine & numero & varietate insignem, hic singillatim exponere haud ducatur.

D CAPUT XLI.

De aedificatione Ecclesie apud Bethleem & in monte Olivarum.

Alia quoque ejusdem regionis loca duabus sacris speluncis nobilitata, ambitioso cultu exornare aggressus est. Et speluncam quidem illam in qua Servator noster divinam presentiam suam primum exhibuit, & in carne nasci sustinuit, Imperator convenienti honore affecit. In altera verò spelunca, Ascensionis Dominicæ quæ in montis vertice

olim contigerat, memoriam honoravit. Atque hæc loca magnifico cultu exornans, simul nomen matris suæ, cujus operâ ac ministerio tantum bonum humano generi procurabatur, ad æternam posterorum memoriam consecravit.

CAPUT XLII.

Quomodo Helena Augusta Constantini mater, Bethleem orandi causâ profecta, has Ecclesias edificavit.

NAm cum illa debitum piæ affectionis munus Deo omnium Regi persolvere decrevisset, & pro filio suo tanto scilicet Imperatore, ac pro filiis ejus Cæsaribus Deo carissimis, nepotibus suis, gratias cum supplicationibus agendas sibi esse statuisset; quamvis affectâ jam ætate, tamen juvenili animo properavit; mulier singulari prudentia; ut terram veneratione dignam perlustraret, & Orientis provincias, urbisque ac populos cum regali quadam sollicitudine ac providentia inviseret. Postquam verò Servatoris nostri vestigia debito cultu venerata est, prout olim Propheticus sermo prædixerat: Adoremus, inquit, in loco ubi steterunt pedes ejus: continuo pietatis suæ fructum posteris etiam dereliquit.

2fal. 131.

CAPUT XLIII.

Rursus de Ecclesia Bethleemica,

TEnim Deo quem adoraverat, duo statim templa dedicavit: alterum ad speluncam in qua natus est Dominus: alterum in eo monte, ex quo in cælum ascenderat. Nam & Emanuel, quod est nobiscum Deus, sub terra pro nobis nasci sustinuit; & locus nativitatis ipsius, Bethleem ab Hebræis est appellatus. Ideoque Dei amantissima Augusta, Deiparæ Virginis partum eximiiis monumentis ornavit; sacram illam speluncam omni cultus genere illustans. Nec multo post Imperator eandem Domini nativitatem regalibus donariis honoravit; variis ex auro & argento monumentis, velisque acupictis, matris suæ cumulans magnificentiam. Præterea Imperatoris quidem mater in memoriam Ascensionis Christi omnium Servatoris, in monte Olivarum sublimia exstruxit ædificia; in ipso montis vertice sacram erigens ædem cum templo. Hic porro Servatorem omnium Christum, arcanis my-

ρείας μνήμῳ σεμνῶν καὶ ταῦτα ἡμεῖς κάλως ἐτίμα. Ἐὰν αὐτὸς μητρὸς, ἢ τῶν ἁγίων θῶν τῶ τῷ ἀνθρώπων διηκονεῖτο βίαι, διακονῶν τὴν μνήμῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ.

Οτι Ἑλίνη ἡ βασίλισ ἡ Κωνσταντίνου μήτηρ, εἰς τὴν πόλιν βεθλεὲμ ἐπέστειλεν ἀποδοῦναι τὰς ἐκείνην ταύτας ἐκδοθήσασιν.

ΕΠιδὴ γὰρ αὐτὴ τῶ παμμεγαλοῦ Θεοῦ τῆς εὐσεβείας διαθέσεως ἀποδοῦναι ἔβουλετο ἐργον ἐποίησατο, ὑφ' ἧς τὴ βασιλῆα τοῦτον Β πασι τε αὐτὸς καίσαρσι Θεοφιλεστάτους τῆς ἐκγόνοισ, τὰ χαλεπήματα δεινὰ ἀποδοῦναι ἔβουλετο ἀποπληρῶσαι. ἦκε δὲ ἀπειροῦστα καὶ κῶς ἡ πρέσβευς, ὡς ἐβαλλήσθη Φρονήσας τῆς ξιάγασον ἀνισορήσασα γῆν, ἐβήτη τεταταῖα δῆμας ὁμῆ καὶ λαὸς βασιλικῶ προσηλυτῶν ἐποψομήν. ὡς ἡ τοῖς βήμασι τοῖς σὺν τῆν πρέπασαν ἀπεδίδου προσηλυτῶν, ἀπολαβῶς Προφητικῶ λόγῳ Φανί, προσηλυτῶν σαμῆρ εἰς τὸν τόπον ἔῆψαν οἱ πῶς ἀπὸ τῆς οἰκείας εὐσεβείας καρπὸν ἡ τοῖς μετέπειτα ᾠδαρχήμα καλελίμπανεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ.

Ετι περὶ ἐκκλησίας ἐν Βεθλεὲμ.

ΑΥτῆκα δ' αὖ τῷ προσηλυτῶν Θεοῦ ἀνεῶς ἀφίερον. τὸν μὲν πρὸς τῆς γῆς σέως ἀντῶ. τὸν δ' ἐπὶ τῆς ἀναλήψεως καὶ γὰρ ἡ γῆν ἡμεῖς ὑπὸ γλῶσφῳ ὁ μὲν ἡμεῖς Θεοῦ ἡμῶς ἠνέχετο. ἡ τόπος αὐτῆς τῆς οὐρανόθεν γῆν σέως, ὀνομασί παρ' Ἑβραίων ἡ Βεθλεὲμ ἐκρητύητο. διὸ δὲ βασιλῆς ἡ Θεοσεβέστατος Θεοτόκῃ τὴν κύσιν μνήμασι Σαυμασίου τεκόσμαι, παντοῦ τὸ τῆς ἱερῶν ἀντῶν Φανί δρῶνσας βασιλεὺς ἡ μικρὸν ὑπεροῦ βασιλικῶς ἀναθήμασι ταύτην ἐτίμα. τοῖς δὲ ἡ γύρου ἡ χερσοδὸν κειμηλίοις, ᾠδαρχήμασι τε ποικίλοις τὰς τῆ μητρὸς ἐπαύξων Φανί λίας. πάλιν δ' ἡ μὲν βασιλείας μνήμας τῆς ἕραντὸς πορείας τῆ τῶν ὅλων σωτήρος, ἐπὶ τῶν ἐλαιῶν ὄρους τὴν μνήμην ἐπισημασίου κοδομίας ἀνύδου ἀνω πρὸς τὰς ἀεραμασίου ᾠδαρχήμα τῆς παντοῦ ὄρους κορυφῆν, ἱερὸν οὐρανόθεν κλησίας ἀνεῖρεσσα, νεῶν τε καὶ ἀναθήμασι